محمد ﷺ خاتم النبيين – اللغة البشتو

د نبي كريم ﷺ د ژوند مختصر حالات

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بالزلفي

محمد ﷺ خاتم النبيين

أعده وترجمه للغة البشتو
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالزلفي
الطبعة الأولى: ١٤٣٩/٨هـ

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
محمد ﷺ خاتم النبيين - الزلفي، ١٤٣٩هـ
ردمك: ٥-١٤-٨٢٤٣-٦٠٣-٩٧٨
(النص باللغة البشتو)
١- محمد ﷺ خاتم النبيين ٢- السيرة النبية أ- العنوان
ديوي ٢٣٩ ١٤٣٩/٦٣٦٠

رقم الايداع: ١٤٣٩/٦٣٦٠
ردمك: ٥-١٤-٨٢٤٣-٦٠٣-٩٧٨

د خوږ نبي كريم ﷺ د ژوند مختصر حالات

د نبوت نه مخکښې د عربو حالت :

پدے دور کښې د عربو مشهور دين بت پرستي وه ځکه چه عربو دين ابراهيمی پريښوستے وو او بت پرستئ کښې اخته شوی وو، دے دور ته د جاهليت دور وئيلے شی، د الله تعالى نه علاوه چه د کومو بتانو عبادت کيدو د هغے نومونه دادی :لات، عزی، مناة، او هُبل، د بعضو عربو دين يهوديت، عيسائيت او مجوسيت هم وو، ډير لږ خلق په ملت ابراهيمی باندے قائم وو .

د ژوند د تيرولو اسباب :

اکثر به خانه بدوش وو صحراؤنو کښې اوسيدل او عام څاروی ساتل او د هغوی څرول ئے کسب وو او کلو ښارونو کښې اوسيدونکی خلق زميدارئ او تجارت کښې مشغوله وو، د اسلام د راتللو نه مخکښې مکه مکرمه د جزيره عرب دپاره دتجارت لوي مرکز وو، طائف او مدينه مشهور ښارونه

وو، پدے معاشره کښې ظلم اوزياتے ډير وو، د کمزورو حق چا نه منلو، ژوندۓ جينکۍ به ئے په زمکه کښې خخولے، عزتونه به لوټ کيدل، زورورو به د کمزورو حق په زبردستۍ سره خوړلو، بے شماره ښځو سره به نکاح کيدله، زنا عام رواج وو، په وړه وړه خبره به د قبيلو ترمينځ جنګونه کيدل، کله به يوه قبيله خپل مينځ کښې جنګ کولو، دا د اسلام د راتللونه مخکښې د جزيره عربي مختصر غوندے تصوير دے

.د ذبيحينو (دوه حلال شوى) کسانو ځوي :

ټولو قريشو به د عبد المطلب په مقابله کي په خپلو اولادو او مالدارۍ سره فخر کولو نوددے وجے نه عبد المطلب يوه ورځ نذر منلے وو چه کچرته الله تعالى ماله لس (۱۰) نارينه بچي راکړل، نو زه به پکښې يو د خپلو آلهو د رضا کولو دپاره ذبح کوم، د عبد المطلب دا آرمان پوره شو، الله تعالى ورله لس (۱۰) نارينه اولاد ورکړل چه يو پکښې د نبي کريم ﷺ پلار عبد الله وو، کله چه عبد المطلب خپل نذر پوره کول وغوښتل، نو د ځامنو ترمينځ ئے قرعه اندازى وکړه، نو د عبد الله نوم راووتلو، عبدالمطلب چه کله د عبد الله د ذبح کولو اراده وکړه، نو خلق راجمع شول چه عبد المطلب ددے

کار نه منع کړی، هسې نه چه دا کار په خلقو کښې رواج جوړ نه شی،بالآخر پدې فيصله وشوه چه د عبد الله او د لسو (۱۰) اوښانو ترمينځ به قرعه واچوی، پدې طريقه به دا د عبد الله فديه جوړه شی، قرعه ئې چه واچوله نو د عبدالله نوم راووتلو، نو هغوی د اوښانو عدد دوچنده کړلو، بيا هم نوم د عبد الله راغې، پدې طريقه ئې اوښان ډيرول ډيرول او قرعه کښې به نوم د عبدالله راوتلو تردې چه د اوښانو تعداد سل (۱۰۰) شو، نو بيا د اوښانو نوم راوختلو، عبد المطلب سل اوښان ذبح کړل د عبدالله په فديه کښې،د نورو ځامنو په نسبت عبد الله پلار ته ډير ګران وو، او خاصکر د سلو اوښانو د فدئې نه پس ئې ورسره ډيره مينه کوله، عبد المطلب د خپل ځوی عبد الله دپاره د بنی زهره قبيلې د يوې جينۍ آمنه بنت وهيب انتخاب وکړو، او د هغې سره ئې ورله نکاح وکړه، آمنه بی بی حامله شوله، ددې د حمل نه درې مياشتې پس عبد الله د تجارتی قافلې سره د شام په طرف روان شو، واپسۍ کښې بيمار شو، چونکه بنی نجار دده ماماګان وو مدينه کښې نو هلته ايسار شو تردې چه وفات شو او هلته دفن شو.

د حمل ورځې پوره شوې او نبي کريم ﷺ دګل په ورځ (يوم الاثنين) باندې پيدا شولو، البته د تاريخي اختلاف د وجې نه د نبي کريم ﷺ د پيدائش صحيح مياشت او ورځ معلومه نده، د يو روايت مطابق د نبي کريم ﷺ پيدائش په ۹ربيع الاول باندې شوې دے، د دويم روايت مطابق ۱۲ ربيع الاول دے،د دريم روايت مطابق رمضان کښې پيدا شويدے، ددے نه علاوه هم نور روايتونه موجود دی، دا واقعه ۵۷۱ء کښې راغلے وه،دے کال ته (عام الفيل) هم وائی، پدے کال باندې ابرهه د هاتيانو سره په مکه حمله کړې وه چه الله ذليله کړے وو.

د هاتيانو واقعه :

يمن کښې د نجاشي بادشاه د طرفنه ګورنر ابرهه وکتل چه عرب مکے ته ځی، او د خانه کعبے طواف کوی، او حج کوی، د هغے عزت کوی، او د لرے لرے نه راځی، نو ده په صنعاء کښې يوه لويه کنيسه جوړه کړه، دے دپاره چه خلق د مکے په ځائ د حج دپاره صنعاء ته راځی، نو د کنانه قبيلے يو سړے خبر شو نو هغه د شپے لاړو او دغه کنيسی ته ننوتو او د هغے ديوالونه ئے په ګندګئ باندے ولړل، هرکله

چه ابرهه ددے خبرے نه خبر شو نو د غصے نه لمبه شو، او شپيته زره (٦٠٠٠٠) لښکر ئے تيار کړو، او ورسره نهه (٩) هاتيان وو، دا لښکر د مکے مکرمے په طرف روان شو چه خانه کعبه ورانه کړی او هغه ونړوی .د ټولو نه غټ هاتی ئے د خپل ذاتی استعمال دپاره خاص کړو چه دا لښکر د مکے مکرمے خوا ته ورسيدو لږ ايسار شو او بيا ئے مکے ته د داخليدو حکم وکړو، ليکن هغه غټ هاتی کيناستو، او مخکښې نه تللو کله چه بل طرفته ورله مخ کړو نو په تيزئ سره به تللو، ليکن چه کله به ئے ورله مخ د خانه کعبے طرفته کړو نو کيناستو به او مخکښې به نه تللو، دا خلق پدے پريشانئ کښې وو چه الله تعالی د مارغانو يو لښکر راوليږلو چه په جهنم کښې پاخه شوو کانړو باندے ئے ويشتل، د هر مارغه سره درے درے کانړی وو، يو په خوله کښې او دوه په خپو کښې، د چنړے په مقدار يو يو کانړے وو، څوک چه به په کانړی ولګيدو د هغه اندامونه به رژيدل، او بالآخر به مړ شو، د مکے قريش يو طرفته او بل طرفته تختيدلی وو، څوک په غرونو کښې پټ شوی وو، چه ددے غټ لښکر نه څان بچ کړی هرکله چه ورته معلومه شوله

چه د لښکر ډير بد حال دے نو پوره په امن سره خپلو کورونو ته راغلل، دا واقعه د نبي کريم ﷺ د پيدائش نه تقريبا (٥٠) ورځے مخکښې شوے وه.

د نبي کريم ﷺ پالنه او رضاعت (تئے رودل):

نبي کريم ﷺ د پيدائش نه پس د ابولهب وينځے ثُوَيبه ورله پئ ورکول، ددے نه مخکښې د نبي کريم ﷺ تره حمزه بن عبد المطلب له ئے پئ ورکړی وو، ددے وجے نه حمزه رضی الله عنه د نبي کريمﷺ رضاعی ورور هم وو،د عربو دا طريقه وه چه ماشوم به پيدا شو نو بانډو ته ئے د پيوو دپاره ليږلو چه قوي بدن ئے جوړ شي، او صحيح تربيت ئے وشی، او فصيحه عربي ياده کړی، ددے مقصد دپاره نبي کريم ﷺ هم بانډو ته نقل شو،په دغه دور کښې د بنی سعد قبيلے زنانه مکے ته د ماشومانو دپاره راغلی وو، ټولو زنانو نبي کريم ﷺ پريښودلو ځکه چه يتيم دے، حليمے سعديے هم اول پريښودو ليکن داسے يو ماشوم ئے پيدا نه کړو چه د دوی د غريبئ بوج کم کړی، دوباره نبي کريم ﷺ ئے په کمه مزدورئ باندے د ځان سره واغستلو، او کور ته ئے راوستلو، حليمه د خپل خاوند سره يو کمزوری خره باندے مکے مکرمے ته راغلے

وه، واپسئ کښې د حليمې په غيږه کښې **محمد** رسول الله ﷺ دے، دغه کمزورے خره تيز تيز منزل کوي، تردے پورے چه د ټولو سورلو نه مخکښې شوله، ټولو ملګرو ورته **تعجب** کوو، حليمه بي بي بيان کوي چه زما سينو کښې پئ نه وو، زما خپل ځوی به هم د لوږے د وجه نه ژړل، د کله نه مے چه نبي کريمﷺ ته پئ ورکول شروع کړل، زما په سينو کښې ډير پئ پيدا شو بيا فرمائي : چه په بني سعد قبيله کښې خشک سالی وه، د کله نه چه دا مبارک بچے دے زمکے ته د پيوو دپاره راوستے شو نو دا زمکه سرسبزه شوله، څاروی ساربه شول، او حالت ئے خائسته شو، نبي کريم ﷺد حليمے سره دوه کاله تير کړل،حليمے به ددے ماشوم ډير خيال ساتلو، دوه کاله تيريدو نه پس حليمے نبي کريم ﷺ د ځان سره کړو، او د خپل مور او نيکه خواله ئے مکے مکرمے ته راوستلو، چونکه حليمے د نبي کريمﷺ برکت ليدلے وو، نو د آمنے نه ئے دوباره مطالبه وکړه چه **محمد** ﷺ به دوباره زما سره اوسيږی، آمنے ددے خبره ومنله، حليمے دوباره دے يتيم ماشوم لره بني سعد قبيلے علاقے ته راوستلو، چه ډيره خوشحالی ئی کوله او نيک بختہ وه .

د شق صدر (د سینے سیریدو) واقعه :

د نبی کریم ﷺ عمر تقریباً څلور کاله وو چه یوه ورځ نبی کریم ﷺ د خپل رضاعی ورور (د حلیمے ځوي) سره لوبے کولے، د کور نه لرِ لرے د حلیمے ځوی په منډه منډه راغے، په مخ باندے ئے غم ښکاره وو، مور ته وائی د قریشی ورور مدد له ځان ورسوئ، مور د بچی نه تپوس وکړو چه څه چل دے ؟ هغه ورته قیصه وکړه چه دوه سفید پوش کسان راغلل، ورور ئے راله په زمکه سملولو او سینه ئے ورله په چاړه وسیرله، هغه لا خبره ختمه کړے نه وه حلیمے منډه کړه څه ګوری چه نبی کریم ﷺ په خپل ځاي چپ چاپ ولاړ دے، رنګ ئے تک زیړ دے، حلیمے ترے تپوس وکړو، هغه ووئیل : خیریت سره یم، بیا ئے ووئیل چه دوه سپینو جامو والا کسان راغلل او زما سینه ئے وشلوله او زما زړه ئے راویستلو، د هغے ئے نه توره توټه بهر ګوزار کړه، او زړه ئے راله په یخو اوبو ووینځلو، او په خپل ځای باندے ئے کیښودلو، بیا ئے راله سینه بنده کړه، او لاړل، د سترګو نه پناه شول،

حليمې هلك د ځان سره خپل كور ته راوستلو، بله ورځ ئې سهار وختي د ځان سره مكې ته راوستلو، آمنه د حليمې په بې وخته راتللو حيرانه شوله ځكه چه حليمې د ځان سره ډير په مينه بوتللې وو چه تپوس ئې وكړو نو حليمې د شق صدر ټوله قيصه بيان كړه .

د مور او د نيكه وفات :

بي بي آمنه د خپل يتيم بچي سره مدينې ته لاړه د عبد الله د قبر د زيارت دپاره، مدينه كښې بنو نجار قبيله كښې يو څو ورځې ديره شوله، بيا واپس مكې ته راروانه شوه، د اَبواء مقام سره آمنه وفات شوه، او هلته دفن كړے شوه،د نبي كريم ﷺ عمر تقريباً شپږ كاله وو چه مور بي ئې وفات شوه، د مور د وفات نه پس د نبي كريم ﷺ د كفالت ذمه واري نيكه عبد المطلب واخستله، هغه د نبي كريم ﷺ بے حده خيال ساتلو، د نبي كريم ﷺ تربيت كولو هغه سره ئې شفقت كولو، كله چه د نبي كريمﷺ عمر اته (٨) كاله شو، نو نيكه ئې وفات شو، د نبي كريمﷺد پرورش ذمه واري ابو طالب ته نقل شوله،

د ابو طالب مالی حالت کمزورے وو او خاندان ئے لوئی وو، د هغے باوجود ابو طالب او د هغه ښځے نبی کریمﷺ د خپلو بچو پشان وساتلو، ددے وجے نه د نبی کریمﷺ د ابوطالب سره مینه وه، داسے حالاتو کښې نبی کریمﷺ پرورش حاصل کړو، د نبی کریمﷺ تربیت په صداقت او امانت باندے وشو تردے چه نبی کریمﷺ د صادق او آمین په لقب باندے مشهور شو، که چابه ووئیل چه صادق او آمین راغلے دے نو هرچا ته معلومه وه چه دا نبی کریمﷺ یادوی .

تجارت او واده :

کله چه نبی کریمﷺ لږ رالوئی شو، د خپلے زندګئ ټول معاملات ئے پخپله سنبال کړل، نبی کریم ﷺ د کار او کسب سلسله شروع کړه، په معمولی مزدورئ باندے ئے د قریشو ګډے بیزے سرولے، شام ته تجارتي قافلے کښې شریک شو چه اکثر مال پکښې د خدیجه بنت خویلد وو، خدیجه یوه کُنډه ښځه وه، او ډیره مالداره وه، د میسره په نوم غلام د خدیجے د تجارت انچارج وو،

د نبي کريم ﷺ د برکت د وجے نه تجارت کښې ډيره زياته منافع وشوه، ددے لوئی منافع باره کښې خديجے د خپل غلام نه تپوس وکړو، هغه ووئيل چه محمد بن عبد الله به سوداء اخستله او خرخوله نو خلق به په ګڼړ تعداد کښې هغه ته راتلل، چا باندے د ظلم نه بغير به ئے ډيره منافع کوله،خديجے دميسره خبرے خه په غور واوريدلے، حالانکه هغه بخپله هم د نبي کريمﷺ په باره د هغه د امانت او صدق نه خبره وه، خديجه پدے ډيره خوشحاله شوله او د نبي کريم ﷺ سره ئے د نکاح دپاره مينه پيدا شوه، نو خديجے خپله ملګرے د نبي کريم ﷺ د رائے معلومولو دپاره وليږله چه هغه د نکاح باره کښې څه وائی، دے وخت کښې د نبي کريمﷺ عمرمبارک (۲۵) پنځه ويشت کاله وو، دے ښځے د خديجے د طرفنه پيغام نبي کريمﷺ ته ورسولو، نبي کريمﷺ هغه قبول کړو، پدے طريقه سره نکاح وشوله، دواړه ښځه او خاوند خپل مينځ کښې ډير خوشحاله وو، نبي کريمﷺ د خديجے په مال کښې تجارت شروع کړو، وخت تيريدو سره سره د خديجے نه د نبي کريمﷺ اولاد پيدا کيدل، زينب، رقية، ام کلثوم، او فاطمه رضی الله عنهن او په

هلکانو کښې قاسم او عبد الله پيدا شول، دا دواړه په ماشوم توب کښې وفات شو.

نبوت

د نبي کريم ﷺ عمرمبارک چه څلويښتو کالو ته نزدے ورسيدو نو نبي کريم ﷺ په غار حراء کښې د ځانله والی او خلوت ژوند تيرول شروع کړل، غار حراء د مکے مکرمے نه مشرق طرفته يو غر کښې موجود وو چه نبي کريمﷺ به کله مسلسل څو شپے هلته وو، او د الله تعالی بندګی به ئے کوله، دلته د رمضان د مياشتے (۲۱) يويشتمه نيټه وه، نبي کريمﷺ غار حراء کښې وو، څلويښت کاله عمر ئے پوره شوے وو چه جبريل عليه السلام ورله راغے، ورته ئے ووئيل : اُووايه! نبي کريمﷺ ورته ووئيل:زه لوستلونکے نه يم، دغه خبره جبريل عليه السلام درے ځل دوهراو کړه، ليکن نبي کريم ﷺ ورله هغه جواب ورکولو چه زه لوستونکی نه يم، په دريم ځل جبريل عليه السلام ووئيل :[**اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ، خَلَقَ الإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ، اقْرَأْ وَرَبُّكَ الأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ، عَلَّمَ الإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ**] {العلق:۵} ترجمه: اُولوله په مدد د نوم د رب ستا هغه ذات چه پيدائش ئے کړے دے (۱)پيدا

كړيدے انسان د ټكړے د وينے نه، (٢) لوله هميشه او رب ستا ډير عزت والا دے، (٣) هغه ذات چه تعليم ئے وركړيدے په قلم سره، (٤) تعليم ئے وركړيدے انسان ته د هغه څيز چه دے پرے نه پوهيدو .

هغه ملائك بيا واپس شو، ددے نه پس نبي كريم ﷺ غار كښې د ايساريدو طاقت ونه لرلو نو كور ته راغے، كله چه د خديجه بي بي خوا ته ورسيدو نو زړه ئے درزيدو، نبي كريم ﷺ وفرمايل : (**زَمِّلُونِي، زَمِّلُونِي**) ما په كمبل كښې پټ كړه، ما په كمبل كښې پټ كړه،نبي كريم ﷺ ئے په كمبل كښې پټ كړو، تردے پورے چه يره ترے ختمه شوه، بيا ئے ټوله قصه خديجے رضی الله عنها ته بيان كړه، بيا ئے ورته وويل : زه پخپل ځان ويريږم، خديجے رضی الله عنها ورله تسلي وركړه چه قسم په الله هيچرے به هم الله تعالى تا ناكامه نه كړى ځكه چه ته خپلولي پالے، خلقو سره مدد كوى، بے روزګاره ته كسب لټوے، ميلمنو له ميلمستيا وركوے، د حق په باره كښې چه مشكلات راځى هغے كښې د خلقو مدد كوے . د څو ورځو نه پس نبي كريم ﷺ دوباره غار حراء ته د عبادت دپاره لاړو، كله چه د عبادت نه فارغه شو، مكے مكرمے ته

واپس راروان وو، په لاره کښې جبريل عليه السلام کرسی باندے ناست دے، د آسمان او زمکے مينځ کښې په نظر راځي، جبريل امين ددے آيتونو وحی وکړه : [يَاأَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ، قُمْ فَأَنْذِرْ، وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ، وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ، وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ، وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ] {المدَّثر:٦} ترجمه: اے کمبل کښې انغختونکيه، اُودريږه نو ويره ورکړه، او خاص د رب خپل لوئی وايه، او جامے خپلے پاکے ساته، او هرے پليتئ نه ډډه اُوکړه . ددے نه پس د وحی سلسله شروع شوه، پرله پسے وحی راتلله، کله چه نبی کريم ﷺ د دعوت آغاز وکړو، اول د ايمان په آواز باندے لبيک د هغه بی بی خديجه رضی الله عنها اووئيلو، د الله د وحدانيت ګواهی ئے وکړه، او د نبی کريم ﷺ رسالت ته ئے ځان تسليم کړو، او په اسلام کښې د ټولو نه اول ئے اسلام قبول کړو، رسول الله ﷺ ددے نه پس د خپل نزدے دوست ابوبکر صديق سره خبره وکړه، هغه هم خبره ومنله، او ايمان ئے راوړو، ذره برابر شک ئے هم ونکړو، چونکه ابو طالب د نبی کريم ﷺ مور او د نيکه د وفات نه پس پرورش کړے وو، ددے وجے نه چه کله نبی کريم ﷺ په خپلو خپو اودريدو، نو د خپل تره ابو طالب ځوی د علی رضي

الله عنه د کفالت ذمه وارى ئے اخستے وه،پدے ماحول کښې الله تعالى د على رضى الله عنه سينه د اسلام دپاره پرانستله، او اسلام ئے قبول کړو، د دوى نه پس د خديجے رضى الله عنها غلام زيدبن حارثه ايمان راوړو، نبى کريمﷺ پټ پټ د اسلام دعوت چلولو، او مسلمانانو خپل اسلام پټ کړے وو ځکه که قريشو ته به پته ولګيده چه چا اسلام قبول کړے دے، هغه له به ئے سزاګانےورکولے چه د اسلام نه واپس شى .

ښکاره دعوت :

د رسول الله ﷺ د پټ دعوت چه کله درے کاله وشو، نو د الله تعالى د طرفنه حکم راغے : [**فَاصۡدَعۡ بِمَا تُؤۡمَرُ وَأَعۡرِضۡ عَنِ الۡمُشۡرِكِينَ**] {الحجر:٩٤} ترجمه: پس صفا صفا بيان کړه هغه چه تا ته حکم کړے شويدے د هغے د بيانولو، او مخ اوګرځوه د مشرکانو نه .يوه ورځ رسول الله ﷺ صفا غونډئ باندے اُودريدو، مکے والو ته ئے آواز وکړو، ډير خلق راجمع شول، دے خلقو کښې د نبى کريم ﷺ تره ابو لهب هم موجود وو چه د الله او د رسول په دشمنئ کښې د هر چا نه مخکښې وو،خلق چه کله راغلل نبى کريم ﷺ وفرمايل : که

زه تاسو له خبر درکړم چه ددے غر نه هغه طرفته دشمن دے، تاسو باندے حمله کوی نو تاسو به زما خبره ومنئ، ټولو ووئيل : مونږه ته نه ئے موندلے مګر ريشتونے او امانت دار،نو رسول الله ﷺ وفرمايل: زه ستاسو دپاره يره درکونکے يم مخکښې ددے نه چه سخت عذاب د الله راشی، ددے نه پس نبی کريم ﷺ الله طرفته دعوت شروع کړو، او د بت پرستئ چه په هغه زمانه کښې رواج وو ترديد به ئے کولو، دغه ځائ کښې موجود ابو لهب غصه شو، وے وئيل : (معاذ الله) هلاک شے، تا مونږ ددے خبرے دپاره راجمع کړی يو، الله تعالی د ابو لهب په باره کښې داسے آياتونه نازل کړل چه تر قيامته پورے به لوستلے کيږی :[بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ] [تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ، مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ، سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ، وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ، فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ] {المسد:٥} ترجمه: هلاک شول دواړه لاسونه د ابو لهب او هلاک شو دے، فائده ورنکړه ده ته مال د ده او هغه څيز چه ده ګټلی وو، زر دے چه ورننوځی به اُور لمبو والا ته ، او ښځه دده چه راوچتوونکے د خشاکو ده ، په سټ د هغے کښې رسئ ده د پوستکي د کجورو نه .نبی کريم ﷺ خپل

دعوت باندے کلک ولاړ وو، چرته به چه د خلقو اجتماع په نظر راتلله، هغوی ته به ئے دعوت ورکولو، د خانه کعبے خوا کښې به ئے مونځ ادا کولو، او د خلقو په اجتماعاتو کښې به شریک کیدلو، او د اسلام پیغام رسولو او دعوت ورکولو دپاره به د مشرکانو بازارونو ته ورتللو، ډیر تکلیفونه به ئے برداشت کول، کومو خلقو به چه ایمان راوړو مشرکانو به ډیر تکلیفونه ورکول لکه چه سمیه او یاسر او عمار رضی الله عنهم ته ئے دومره سزاګانے ورکړے چه یاسر او سمیه رضی الله عنهما شهیدان شول، سمیه رضی الله عنها هغه ښځه ده چه په اسلام کي اوله شهیده شوے ده، یاسر رضي الله عنه په اسلام کښې اول د شهادت درجه حاصله کړیده، بلال بن رباح حبشی رضی الله عنه ته هم امیه بن خلف او ابوجهل ډیرے سزاګانے ورکړی وے، ورته به ئے وئیل : اے بلاله ! اسلام پریږده، بلال رضی الله عنه په اسلا باندے مضبوط وو، امیه بلال رضی الله عنه په زنځیرونو کښې وتړلو، او بهر د مکے مکرمے په ګرمو شګو کښې به ئے څملولو، او پخپله هم او په نور مشرکانو باندے به ئے هم په کوړو وهلو، د بلال رضی الله عنه د خولے مبارکے نه به صرف د اَحد اَحد آواز

راتللو، يوه ورځ ابو بکر صديق رضي الله عنه وربانده تير شو، نو د اميه نه ئے واخستلو او د الله دپاره ئے آزاد کړو.
پدے مشکل حالت کښې د حکمت د وجه نه رسول الله ﷺ مسلمانان د اسلام د ښکاره کولو نه منع کړی وو، ددے وجے نه به نبي اکرم ﷺ د صحابه کرامو سره په تنهائی کښې ميلاويدو، کچرته نبي کريم ﷺ ښکاره ملاويدلے نو مشرکانو به د هغه او د هغه د دعوت ترمينځ مانع واقع کيدلے، او ممکنه وه چه ددے وجه نه د دواړه ډلو مينځ کښې جنګ راغلے وے، چونکه د مسلمانانو تعداد هم کم وو، او اسباب د جنګ هم نه وو، ددے وجے نه نبي کريم ﷺ مسلمانانو ته د اسلام د پټولو حکم کړے وو، رسول الله ﷺ به د مشرکانو مخکښې د تکليفونو باوجود ښکاره دعوت او عبادت کولو.

حبشو ته هجرت :

اسلام چه چا قبول کړے وو، او مشرکانو ترے خبر وو نو هغوی ته به ئے ډير تکليفونه رسول، خاصکر د معاشرے هغه کمزوري صحابه کرام رضوان الله عليهم اجمعين ته نو رسول الله ﷺ دوي ته حبشو ته د نجاشي بادشاه خوا ته د

هجرت اجازه ورکړه، دا واقعه د نبوت په پنځم کال راغله، تقريباً اوويا (۷۰) کسانو د خپلو ښځو او بچو سره حبشو ته هجرت وکړو، هجرت کونکو کښې عثمان بن عفان رضی الله عنه او د هغه کور والا رقية د رسول ﷺ لور ورسره هم پدے سفر کښې ملګرے وه، قريشو پوره کوشش وکړو چه حبشو کښې هم مسلمانان سکون باندے ژوند تير نه کړی، نو د نجاشی بادشاه په خدمت کښې مختلفے ډالئ وغيره پيش کړے، او دا مطالبه ئے وکړه چه دا خلق مکے والو ته حواله کړی، او مکے والو دا الزام ولګوو چه دا مسلمانان عيسی عليه السلام او د هغه مور ته بد رد وائی، نجاشی چه د مسلمانانو نه د حقيقت په باره کښې تپوس وکړو، نو هغوی جواب کښې قرآن ولوستلو هغه چه د عيسی او مريم عليهما السلام په باره کښې نازل شوی وو، نجاشی چه قرآن کريم واوريدو نو د مسلمانانو د خبرے تائيد ئے وکړو، مسلمانان ئے مکے والو ته د حواله کولو نه انکار وکړو، او پخپله د ايمان راوړلو اعلان ئے وکړو .

عجيبه واقعه :

ددے کال په رمضان کښې رسول اللهﷺ يوه ورځ مسجد حرام ته راغلو، او د ټولو خلقو په مينځ کښې ئے د سورة النجم تلاوت شروع کړو چه قريش هم ګڼړ تعداد کښې موجود وو، دے کافرانو مخکښې چرته هم د قرآن کريم تلاوت نه وو آوريدلے ځکه دوی خپل مينځ کښې دا لوظ کړے وو چه محمد ﷺ ته به غوږ نه ږدو، کله چه ناساپې ددے خلقو مخکښې دقرآن کريم ددے مبارک سورت تلاوت شروع شو، ددے په غوږونو ډير عجيبه ولګيدو او قرآن ته غير اختياری متوجه شو، کله چه رسول الله ﷺ ددے آيت (**فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا**) النجم: ٢٦) ترجمه:دخپل رب مخکښې سجده وکړئ اودهغه عبادت وکړئ .رسول الله ﷺسجده وکړه نوټول په ټوله بے اختياره په سجده باندے پريوتل .

هرقسم تعلق پريکول :

قريشو هميشه دپاره د نبی کريم ﷺ د دعوت هر قسمه مخالفت کولو، او هره ورځ به ئے نوی نوی انداز کښې

تکليفونه ورکول، دهمکيانے به ئے ورکولے، کله کله لالچ د مال او د ښځے ورکولو، دے ټولو تکليفونو به مسلمانان په خپل باندے مضبوطول، او د ايمان والو تعداد به ورځ په ورځ زياتيدو، نو کافرانو د مسلمانانو خلاف يو نوے محاذ پرانستلو، خپل مينځ کښي ئے يوه معاهده وليکله، ټولو پدے اتفاق وکړو، او خانه کعبه کښې ئے آويزانده کړه، چه د مسلمانانو او بنو هاشمو سره به هر قسمه تعلقات ختم کړے شی، د دوی سره اخستل، خرڅول، نکاح ،او هر قسمه تعاون به ختم کړے شی، مسلمانان مجبورًا د مکے مکرمے نه بهر شعب ابی طالب ته نقل شول، پدے ځائ کښې مسلمانو ته ډير تکليف وو، لوږه او نور ډير مشکلات وو، کوم مسلمانان چه مالداره وو،هغوی خپل ټول مال په نورو مسلمانانو باندے خرچه کړو لکه خديجه رضی الله عنها، او دوي ته مرضونه ولګيدل، او ډير خلق مرګ ته نزدے شول، ليکن ددے هرڅه باوجود مسلمانان مضبوط وو، او صبر ئے کولو، يو تن هم د خپل دين نه روستو نه شو، دا سلسله تر درے کالو پورے وه، تردے چه قريشو کښې څو مشرانو ددے خلاف آواز اوچت کړو، دا خلق د بنو هاشم نزدے

رشته دار وو، هغوی ښکاره ددے اعلان مخالفت وکړو،کله چه دا معاهده د خانه کعبے نه رابهرکړه، معلومه شو چه چینجو ټول کاغذ خوړلے وو، صرف د الله نوم باقی وو، پدے طریقه سره د مشکل وخت ختم شو، بنو هاشم او مسلمانان مکے مکرمے ته واپس راغلل، لیکن قریشو په مسلمانانو باندے د ظلمونو سلسله جاری وساتله .

د غم کال :

د شعب ابی طالب د راتللونه پس ابو طالب بیمار شو د نبي کریمﷺ تره صاحب فراش شو، څو ورځے تیرے شوے نوے چه ابو طالب باندے د مرګ علامے ښکاره شوے، رسول اللهﷺ د تره سر طرفته کیناستو، د مرګ نه مخکښې ئے ترے د لااله الا الله د اقرار مطالبه کوله، لیکن بل طرفته کافران رشته دار خاصکر ابوجهل د اسلام د قبلولو نه منع کولو او ورته ئے وئیل چه ته د خپل پلار نیکه دین پریږدے، د عبد المطلب ددین نه مخ اَړوے، تردے چه ابو طالب د شرک په حالت کښې وفات شو، رسول اللهﷺ ته د ابو طالب په وفات باندے ډیر غم ورسیدو، ځکه چه د شرک په حالت کښې وفات شو، د ابو طالب د مرګ نه دوه

میاشتے پس خدیجه رضی الله عنها وفات شوه چه رسول الله ﷺ ته ډیر غم ورسیدو، ددے دواړو د وفات نه پس مشرکانو نبی کریم ﷺ باندے تکلیفونه نور هم ډیر کړل.

طائف ته سفر:

د قریشو سرکشی فرعونیت او مسلمانانو ته تکلیف ورکول د حد نه ډیر شوو نبی کریم ﷺ طائف ته د سفر کولو اراده وکړه، کیدے شی الله تعالی هغوی ته هدایت وکړی طائف ته تلل څه آسان نه وو، یو خو د طائف لار په غرونو کښې مشکله وه، او بل د طائف والو د طرفنه جواب انتهائی تکلیف والا وو، دے خلقو د نبی کریم ﷺ په خبره هیڅ پرواه ونکړه بلکه بدے بدے خبرے ئے ورته وکړے، او ماشومان ئے وریسے کړل په کاڼو ویشتلو تردے پورے چه د نبی کریم ﷺ پڼړے مبارکے د وینونه ډکے شوے پدے مشکل حالت کښې نبی کریم ﷺ مکے مکرمے ته د واپس تللو فیصله وکړه، رسول الله ﷺ ډیر زیات خفه او غمجن وو، پدے وخت کښې جبرئیل علیه السلام سره د غرونو ملائک راغلو، جبرئیل علیه السلام وفرمائیل : (**وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ**) .ترجمه : یقینا الله تعالی د

غرونو والا ملائک تاته راليږلے دے دپاره چه ته ورته حکم وکړے څه چه ستا خوخه وی، ملائک ووئيل : (**إِنْ شِئْتَ أَنْ أُطْبِقَ عَلَيْهِمِ الأَخْشَبَيْنِ**) اے **محمد** ﷺ که ستا خوخه وی زه به دے قوم باندے دا دوه غرونه يوځای کړم . نبی کريمﷺ جواب ورکړو : (**بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلاَبِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ لاَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا**).بلکه زما دا اميد دے چه الله تعالی به د دوی په نسلونو کښې داسے خلق پيدا کړی چه د الله تعالی عبادت به کوی او د الله تعالی سره به هيڅوک نه شريک کوی، حالانکه نبی کريم ﷺ ته ددے خلقو د طرفنه ډير تکليف رسيدلے وو ليکن د هغے باوجود هم نبی کريم ﷺ د خپل قوم په باره کښې د شفقت او د صبر مظاهره وکړه .

د سپوږمئ دوه ټکړے کيدل :

د مکے مشرکانو به بار بار د رسول اللهﷺ نه د معجزاتو مطالبه کوله، داسے معجزه راوړه چه هغے سره زمونږ ستا په نبوت يقين راشی، دا مطالبه به ئے بار بار کوله، يو ځل ئے دا مطالبه هم وکړه چه دا سپوږمئ دوه ټکړے کړه، نبی کريم ﷺ د الله تعالی نه دعاء وکړه، الله تعالی سپوږمئ دوه ټکړے

کړه، چه قریشو تر ډیر وخت پورے کتله، ددے باوجود ئے د ایمان راوړلو نه انکار وکړو، بیا ئے ووئیل چه محمد (ﷺ) مونږ باندے جادو وکړو،یو سړی ووئیل که محمد (ﷺ) تاسو باندے جادو کړے دے نو ټولو خلقو باندے خو جادو نشی کولے، نو قریش د بهر نه د راتلونکو خلقو انتظار کولو کله چه د بهر نه مسافر راغلل نو د هغوی نه ئے تپوس وکړو، هغوی جواب ورکړو چه آو مونږ دا واقعه لیدلے ده، ددے ښکاره معجزے باوجود هم مشرکان په خپل کفر باندے مضبوط وو.

د اسراء او معراج واقعه :

د طائف نه رسول اللهﷺ ډیر د غم په حالت کښې راواپس شوے وو، ددے نه مخکښې ابو طالب وفات شو، وریسے خدیجه رضی الله عنها وفات شوے وه، او مشرکانو ظلمونه هم د حد نه ډیر شوی وو، نبی کریم ﷺ لره غمونو د هر طرفنه راګیر کړے وو، داسے حالت کښې د الله تعالی د طرفنه د اطمینان او سکینه اسباب راغلل، یوه شپه نبی کریم ﷺ آرام کولو چه جبریل علیه السلام د براق سره راغلو، براق د آس پشان حیوان وو، د بجلئ پشان تیز رفتار وو، نبی

كريم ﷺ پدے سورلی باندے كيناستولے شو او فلسطين ته بيت المقدس ته بوتللے شو، د هلته نه نبی كريم ﷺ آسمانونو ته سفر وكړو چه پدے سفر كښې نبی كريمﷺ د الله تعالى د قدرت ډيرے نښے وليدلے،پدے سفر كښې پنځه مونځونه فرض شو، او په دے شپه واپس مكے ته راغلو، او د نبی كريم ﷺ زړه مطمئن او مضبوط شوے وو، ددے په باره كښې الله تعالى فرمائی : [**سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّه هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ**] {الإسراء:١} ترجمه: پاكی ده الله تعالى لره (د هر قسم شرک او د عيبونو نه) هغه ذات دے چه بو ئے تلو بنده خپل په ټكره د شپه كښې د مسجد حرام نه تر مسجد اقصى پورے، هغه چه بركات اچولی دی مونږ چاپيره د هغے نه، دپاره ددے چه اوښايو مونږ ده ته د نښو د قدرت او د توحيد زمونږ نه، يقينا الله تعالى هر څه آورى او هر څه وينى .بله ورځ نبی كريم ﷺ خانه كعبے سره كيناستو او خلقو ته ئے د تيرے شوے شپے حالات بيانول، كافرانو د نبی كريم ﷺ د خبرے تكذيب وكړو، خنداكانے ئے كولے، يو تن ووئيل چه ته بيت المقدس ته تللے ئے نو مونږ ته د

هغې شکل بیان کړه، مقصد ئې د نبي کریم ﷺ دروغجن ثابتول وو، الله تعالی بیت المقدس د نبي کریم ﷺ د سترګو مخکښې را اُوچت کړو، د مشرکانو د ټولو تپوسونو جواب ئې ورکړو، مشرکانو پدې خبره یقین ونکړو، د بل دلیل مطالبه ئې وکړه دویم دلیل نبي کریم ﷺ ورته وویل چه لاره کښې یوه قافله مکې مکرمې ته راتلله، نبي کریم ﷺ د هغې ټول احوال بیان کړل چه څومره اُوښان دی، څو ورځو کښې به راورسی،

لیکن ددې هرڅه باوجود کفار په خپل ضد باندې کلک وو، په بله ورځ جبرئیل علیه السلام راغې او نبي کریم ﷺ ته ئې د مونځونو طریقه او وختونه وښودل، اول صرف سهار دوه رکعاته او د ماسخوتن دوه رکعاته مونځ فرض وو،پدې موقعه نبي کریم ﷺ خپل دعوت صرف د بهر نه راتلونکی خلقو دپاره خاص کړې وو چه مکې والا د اسلام په خلاف قسم خوړلې وو، د بهر نه راتلونکی ته به ئې د پناه اخستلو په باره کښې هم خبره کوله چه ما له په خپل ملك كي پناه راکړئ، او اسلام به ئې د هغوی مخکښې پیش کولو، او وضاحت به ئې ورته کولو، بل طرفته به ابولهب د نبي کریم

ﷺ شاته روان وو، او خلق به ئے د نبي کريم ﷺ د دعوت نه منع کول، يو ځل څه کسان د مدينے (يثرب) نه حج له راغلی وو، نبي کريم ﷺ ورته دعوت ورکړو، هغوی د نبي کريمﷺ خبرے ته خه غوږ کيښودو، او په نبي کريم ﷺ باندے ايمان راوړلو کښې متفق شو، او ايمان ئے قبول کړو، مدينے والو د يهودو نه آوريدلی وو چه آخره زمانه کښې به يو نبي راځی کله چه نبي کريم ﷺ دوی ته دعوت ورکړو نو دوي ووئيل چه دا هغه آخری نبي کريم دے، هسے نه چه يهود رانه مخکښې نه شی، دا شپږ کسان وو، بل کال باندے د مدينے نه دولس (۱۲) کسان راغلل، نبي کريمﷺ ورسره مصعب بن عمير رضی الله عنه وليږلو چه مدينے والو ته قرآن وښائی، او د دين احکام ورته وښائی د الله تعالی په مدد سره مصعب رضی الله عنه مدينے والو باندے ښه محنت وکړو، يو کال پس مکے مکرمے ته واپس راغلو سره د مدينے والو نه دوه اوويا (۷۲) سړی او ښځے راغلل، دا خلق د نبي کريم ﷺ سره ميلاو شول، دوی د نبي کريم ﷺ سره ددين په نصرت باندے بيعت وکړو، او ددے نه پس مدينے ته واپس شول .

د اسلام د دعوت نوے محاذ :

د حق او حق پرستو دپاره مدينه نوے امن والا ځائے پيدا شو، مسلمانانو هلته هجرت شروع کړو، او دلته د مکے مشرکانو دا کلک عزم کړے وو چه مسلمانان د هجرت نه منع کړی، مهاجرينو ددے وجه نه قسماقسم تکليفونه برداشت کړل، مسلمانانو به د قريشو د يرے نه پټ پټ هجرت کولو، ابوبکر صديق رضي الله عنه به بار بار د نبي کريم ﷺ نه د هجرت اجازت غوښتلو ليکن نبي کريم ﷺ به ورته دا خبره کوله چه جلتي مه کوه، کيدے شي الله تعالی تا له ملګرے پيدا کړی،تردے چه ډيرو مسلمانانو هجرت وکړو چه قريشو ته معلومه شوه چه د مسلمانانو طاقت مدينه کښې پيدا شو، د نبي کريم ﷺ د دعوت د ترقئ نه يريدل، خپل مينځ کښې دوي مشوره وکړه چه معاذ الله نبي کريم ﷺ به قتل کړو، پدے خبره متفق شو، ابو جهل مشوره ورکړه چه د هرے قبيلے نه به يو يو ځوان له توره ورکړو، په يو ځل به حمله وکړی، بيا بنو هاشم به د چا چا سره دشمني کوی، الله تعالی د مشرکانو ددے سازش خبر نبي کريم ﷺ له ورکړو، د الله تعالی د حکم نه بعد نبي کريم ﷺ د ځان سره

ابوبکر صدیق کړو، او د سفر کولو اراده ئے وکړه، د شپے علی رضی الله عنه ئے پخپله بستره باندے سملولو، مشرکان راجمع شول، د نبی کریم ﷺ د کور نه ئے ګیره واچوله، د نبی کریم ﷺ د راوتلو په انتظار وو چه نبی کریم ﷺ د دوی په صفونو کښې راووتلو او په سرونو ئے ورله خاورے واچولے او دوی ته هیڅ پته ونه لګیده، پدے طریقه نبی کریم ﷺ د ابو بکر رضی الله عنه خوا ته راغلو، د مدینے په سفر د کور نه یوځاي روان شول، اول غار ثور ته لاړل، دلته قریشو د صبا پورے انتظار کولو چه کله د بسترے نه علی رضی الله عنه پاسیدو، مشرکان حیران شول،دوی د علی رضی الله عنه نه د نبی کریم ﷺ په باره کښې تپوس کولو خو هغه حال نه وئیلو، علی رضی الله عنه ئے ووهلو لیکن څه فائده ئے ونکړه، نو مشرکانو هر طرفته کسان خواره کړل، اعلان ئے وکړو چه چا چه نبی کریم ﷺ ژوندے یا معاذ الله مړ راوړو، سل (۱۰۰) اوښان انعام دے، مشرکان تر غار ثور پورے وروړسیدل، کچرته یو تن خپلو ښپو طرفته کتلی وے نو دوی به ئے لیدلی وے، ابوبکر صدیق رضي الله عنه سره د نبی کریم ﷺ په باره کښې غم ډیر شو، نبی کریم ﷺ وفرمایل :

(**مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللَّهُ ثَالِثُهُمَا،لَا تَحْزَن إِن اللّهَ مَعَنَا**). ترجمه: اے ابوبکر! ستا څه خيال دے د هغه دوه كسانو په باره كښې چه الله ئے دريم دے، مه خفه كيږه الله تعالى زمونږ سره دے .مشركانو دوى ونه ليدل او نبي كريم ﷺ د ابوبكر صديق سره په غار كښې درے ورځے تيرے كړے، دے نه پس مدينے ته روان شو، لاره ډيره لويه وه، او ګرمى ډيره سخته وه، په دويمه ورځ د دوى تيريدل په يوه ښځه وشو چه د ام معبد په نوم باندے وه، دوى د هغے نه د خوراك څښاك طلب وكړو، د ښځے سره هيڅ نه وو، يوه كمزورے بيزه د خيمے يو طرف كښې وه چه د كمزورتيا د وجے نه څر له نه شوه تللے، او يوه قطره پئ هم پكښې نه وو،

نبي كريم ﷺ د هغه بيزے خوا له لاړو، د هغے غولانزه ئے په لاسونو مسح كړه، د هغے نه پئ روان شو، يو لوښے ئے ډك كړو، دا حالت چه ام معبد وليدو، حيرانه شوله، ټول پئ وڅښكل، دوباره ئے بيا لوښے ډك كړو، هغه ئے د ام معبد سره پريښودو او سفر باندے روان شول . دلته مدينے والا هره ورځ د مدينے نه بهر راوځى او د نبي كريم ﷺ انتظار كوى كله چه نبي كريم ﷺ مدينے ته راغلو نو ټولے مدينے

والو د خوشحالئ د وجے د مرحبا مرحبا آوازونه كول، نبى كريمﷺد مدينے جنوب كښې اقع قباء كښې ديره شو، څلور ورځے هلته وو، او د مسجد قباء بنياد ئے كيښودو، په اسلام كښې اولنے مسجد دا دے، په پنځمه ورځ نبى كريم ﷺ مدينے طرفته روان شو، ډيرو انصارو صحابه كرامو دا كوشش كولو چه د نبى كريمﷺ د ميلمستيا شرف حاصل كړى، د اُوښے مهار ئے نيولے وو، نبى كريم ﷺ ددے خلقو د جذباتو شكريه ادا كوله او دا به ئے وئيل : (**دَعُوهَا فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ**) دا اوخه پريدئ، ديته امر كړے شويدے، اُوښه لا ړه خپل ځائ كښې كيناستله، بيا پاسيده بل ځائ ته **مخكي** شوه، بيا ئے خپل ځاى ته وكتل نو پاسيده او بيرته خپل **مخكني** ځائ ته راواپس شوه، او كيناستله، نبى كريم ﷺ ترے كوز شو، او دغه ځاى ئے د مسجد دپاره منتخب كړو،رسول الله ﷺ د ابو ايوب انصارى كور كښې ميلمه شو، على رضي الله عنه درے ورځو پورے مكه كښې ايسار شو چه د رسول الله صلي الله عليه وسلم امانتونه وسپارى، بيا مدينے ته راغلو، قباء كښې د رسول اللهﷺ سره ميلاو شو .

نبي کريم صلي الله عليه وسلم په مدينه کې :

کوم ځائ چه د نبی کریم ﷺ اُوښه ناسته وه هغه زمکه ئے واخسته، او مسجد نبوی ئے آباد کړو، رسول الله د مهاجرینو (چه د مکے نه د نبی کریم ﷺ سره راغلی وو) او انصارو (د مدینے خپل اُوسیدونکی مسلمانان چه مهاجرینو له ئے پناه ورکړے وه) ترمینځ روروِلی جوړه کړه، د یو انصاری او یو مهاجر روروِلی ئے قائمه کړه چه د هغه مال کښې هم شریک وو، پدے طریقے سره مهاجرین او انصار یو ځائ کار شروع کړو، پدے سره روروِلی نوره هم مضبوطه شوه، د مکے مشرکان او د یهودو د مخکښې نه تعلقات موجود وو، مشرکانو د یهودو په ذریعه مسلمانانو کښې جدا والے راوستلو، او کوشش ئے کولو، او مشرکانو دهمکیانے ورکولے چه مونږه مسلمانان ختمو، مسلمانان د بهرنی دشمن (قریشو) او کورنی دشمن (یهود) نه خطره کوله، حالات دومره سخت شو چه صحابه کرام رضوان الله علیهم اجمعین به د ځان سره اسلحه د خوب په حالت کښې سرته ایخودله، داسے د تکلیف په حالت کښې الله تعالی د جهاد حکم نازل کړو، رسول الله ﷺ د مجاهدینو دستے یو طرف او بل طرف ته لیږل

شروع کړل، چه د دشمن په نقل او حرکت باندے نظر ولری، ددے سره نبي کريم ﷺ په تجارتي قافلو باندے هم حمله کول شروع کړل، چه مشرکانو ته د مسلمانانو د طاقت احساس وشی، او کافران هم د پراُمن اوسيدلو خبرے ته مجبوره شی، او مسلمانان په آزادئ سره د اسلام دعوت وکړی، ددے سره نبي کريم ﷺ د بعضو قبائلو سره معاهدے هم کړے وے.

جنګ بدر:

رسول الله ﷺ دا فيصله وکړه چه د شام نه د مشرکانو راتلونکی قافلے ته لار ونيولے شی، نبي کريم ﷺ د ځان سره درے سوه ديارلس (۳۱۳) صحابه کرام روان کړل، دوی سره صرف دوه آسونه او اوويا (۷۰) اُوښان وو، د قريشو تجارتي قافله کښې هزار (۱۰۰۰) اُوښان وو چه مشری ئے ابوسفيان کوله، ورسره صرف څلويښت (۴۰) کسان وو، ابوسفيان ته معلومه شوه چه مسلمانان حمله کوی هغه مکے والا د حالاتو نه خبر کړل، او د مدد اپيل ئے وکړو، او پخپله بله لار باندے روان شو، او د مسلمانانو د حملے نه ئے ځان بچ کړو، دلته ابو جهل د مکے د قريشو نه زر (۱۰۰۰) جنګيانو سره د

جنګ په نيت روان شو، ابوسفيان استازے وليږلو چه قافله بچ شوه، تاسو واپس شئ ليکن ابوجهل د واپسئ نه انکار وکړو او خپل سفر ئے جاري وساتلو .رسول الله ﷺ ته چه خبر وشو چه مشرکان د جنګ دپاره راروان دی، د صحابه کرام رضوان الله عليهم اجمعين سره ئے مشوره وکړه، اتفاق پدے خبره راغے چه د مشرکانو سره جنګ وکړے شی، او مقابله ورسره وکړے شی، دويم کال د هجرت د رمضان المبارک په اُولسمه ورځ باندے د دواړو لښکرو مقابله وشوله، ډير سخت چنګ وشو، بالآخر مسلمانانو ته ميدان پاتے شو، او مشرکان وتختيدل څوارلس (١٤) مسلمانان شهيدان شول، او اوويا (٧٠) مشرکان مردار شول، او اوويا (٧٠) قيديان شول، پدے ورځو کښې رقيه بنت رسول الله ﷺ وفات شوه چه د عثمان بن عفان رضی الله عنه په نکاح کښې وه، د نبی کريم ﷺ په سفارش عثمان رضی الله عنه مدينه کښې پاتے شوے وو، جنګ بدر کښې نه وو شريک شوے، د خپلے ناروغه بي بي خدمت ئے کولو، نبی کريم ﷺ د جنګ بدر نه پس د خپلے دويمے لور ام کلثوم رضي الله عنها نکاح د عثمان رضی الله عنه سره وکړه، ددے وجے نه

عثمان رضی الله عنه ته ذو النورين وئيلے شی چه د رسول الله ﷺ دوه لونړه د هغه په نکاح کښې يوه پس د بلے نه راغلے وے، د جنګ نه پس مسلمانان مدينے ته خوشحاله راواپس شول، د الله مدد ميلاو شو، قيديان ئے راوستل، مال غنيمت ميلاو شو، قيديانو کښې بعضو نقده فديه ورکړه او ځان ئے خلاص کړو او د چا فديه دا مقرر شوه چه د مسلمانانو لس ماشومانو ته به ليکل لوستل ورزده کوی

جنګ اُحد.:

د جنګ بدر نه پس پوره يو کال روستو د مسلمانانو او کفارو مينځ کښې دا جنګ وشو، د جنګ بدر بدل اخستلو دپاره مشرکانو درے زره (۳۰۰۰) لښکر تيار کړو اُووه سوه (۷۰۰) مسلمانانو د هغے مقابله وکړه، په اول د جنګ کښې مسلمانانو ته فتحه نصيب شوه، کافرانو ميدان پريښودو، مګر دوباره راواپس شو، او د غنډئ (جبل رماة) د طرفنه ئے په مسلمانانو باندے حمله وکړه، دا هغه غر وو چه رسول الله ﷺ وربانده غشی ويشتونکی پنځوس کسان مقرر کړی وو، د غنيمتونو د جمع کولو دپاره دوی راکوز شو، ددے وجے نه مسلمانانو ته د کفارو د طرفنه تکليف ورسيدو .

جنګ خندق :

د جنګ اُحد نه پس د يهودو يو وفد مکے والو له لاړو او د مسلمانانو خلاف په مدينه باندے د حملے ترغيب ئے ورکړو، او د هر قسمه امداد وعده ئے ورسره وکړه، مشرکانو د يهودو خبره ومنله، بيا د يهودو نورو قبائلو پسے هم لاړو، او د مسلمانانو په خلاف ئے جنګ ته تيار کړل، هغوی هم اتفاق وکړو، د هر طرفنه کافرانو او مشرکانو د مدينے په طرف روان شو، تقريبًا د لسو زرو (۱۰۰۰۰) لښکر په مدينه منوره باندے حمله آور شو، نبی کريم ﷺ د دشمن د سازشونو نه خبر وو، د صحابه کرامو رضي الله عنهم نه ئے مشوره واخستله،سلمان فارسی رضی الله عنه دا مشوره ورکړه چه د مدينے منورے کوم طرف ته چه غرونه نشته هغه طرف ته به خندق وکنستلے شی.ټول مسلمانان د خندق په کنستلو کښې شريک شو، ددے وجے نه زرتر زره منصوبه مکمل شوه، ددے په نتيجه کښي مشرکان د مدينے نه بهر د يو مياشت پورے په خيمو کښې اُوسيدل، خندق باندے ورتلل ورته ګران وو، آخر کښې الله تعالی تيزه سيلۍ راوليږله، او د مشرکانو خيمے ئے والوزولے، کافرانو باندے يره راغله، او په

جلتئ سره خپلو علاقو ته واپس شول، الله تعالی ټولو لښکرو له په یواځې شکست ورکړو، او د مسلمانانو مدد ئې وکړو .

د مکې فتح :

په اتم کال د هجرت باندې رسول اللهﷺ فیصله وکړه چه په مکه مکرمه باندې حمله وکړی، په لسم (۱۰) د رمضان المبارک باندې د لس زره (۱۰۰۰۰) مجاهدینو سره روان شو، او بغیر د جنګ نه مکې مکرمې ته داخل شو، ځکه چه قریشو اسلحه ایښودلې وه، الله تعالی د مسلمانانو مدد وکړو، نبی کریم ﷺ مسجد الحرام ته داخل شو، د کعبة الله طواف ئې وکړو، بیا کعبې ته دننه ورغلو، او دوه رکعاته مونځ ئې وکړو، او بیا هغه ټول بُتان ئې مات کړل کوم چه خانه کعبه کښې وو، بیا د خانه کعبې په دروازه کښې ودریدو او لاندې قریش ولاړ وو، د خپلې فیصلې انتظار ئې کولو، رسول اللهﷺ مشرکانو ته وویل : چه تاسو څه سوچ کوئ چه زه به تاسو باندې د څه فیصله کونکې یم ؟، ټولو جواب ورکړو چه مونږ ستا نه د خیر خواهئ امید ساتو ځکه چه ته زمونږه عزتمند وررور ئې، او د عزتمند وررور ځوئ ئې . رسول الله ﷺ ورته ووئیل : تاسو ټول آزاد یئ، رسول الله ﷺ د معافئ

يو مثال قائم كړو چه خپلو دشمنانو ته ئے عامه معافي وكړه، د مكے د فتح نه پس خلق ډلے ډلے په اسلام كښې داخليدل شروع شو، په لسم (١٠) كال د هجرت چه رسول اللهﷺ آخرى حج كوو نو د يو لاكهـ (١٠٠٠٠٠) نه زيات صحابه كرام ورسره وو، د حج نه پس واپس مدينے منورے ته راغے .

د بهر نه د وفدونو راتلل او بادشاهانو ته خطونه :

د نبي كريم ﷺ نبوت ګيرچاپيره خور شوے وو، د هر طرفه خلق ډلے ډلے د مدينے په طرف راتلل، او اسلام كښې داخليدل، بل طرفته نبي كريم ﷺ د قبيلو مشرانو او بادشاهانو ته دعوتي خطونه ليږل شروع كړل، بعضو دعوت قبول كړو، په اسلام كښې داخل شو، بعضو د خط احترام وكړو، او هدايا ئے راوليږلے، خو اسلام ئے قبول نكړو، او بعضو د خط د وجے نه ډير غصه كښې راغلل او د نبي كريم ﷺ خط مبارك ئے شهيد كړو، لكه دا كار د فارس بادشاه كسرى وكړو، رسول الله ﷺ ورته بدعاء (ښيرے) وكړے : (**اللّٰهُمَّ مَزِّق مُلْكَهُ**) (اے الله ! بادشاهي ورله ټكړے ټكړے كړه) .څو ورځے پس خپل ځوى مړ كړو، او بادشاهي ئے ترے واخستله،دغه رنګه د مصر بادشاه مقوقس مسلمان

خو نه شو ليکن د رسول الله ﷺ د استازی ډير احترام ئے وکړو، او هغه سره ئے ډيرے هدايا نبی کريم ﷺ له راواستولے، او دغه شان حالت د روم د بادشاه قيصر هم وو، هغه هم د رسول الله صلي الله عليه وسلم د خط خکلے جواب ورکړو، او د خط اکرام ئے وکړو او قاصد ته ئے هديي ورکړے .او د **بحرين حاکم** منذربن ساوی واقعه داسے وه چه کله ورته د رسول اللهﷺ خط ميلاو شو، دا خط ئے بحرين والو ته بيان کړو، بعضو اسلام قبول کړو او بعضو انکار وکړو.

د نبي کريم صلي الله عليه وسلم وفات :

رسول اللهﷺ چه د حج نه واپس شو، نو دوه يا يوه نيمه مياشت پس د بيمارئ ابتداء وشوه، او ورځ په ورځ بيماری زياتيدله تردے چه د مونځ امامت نه معذور شو، نو ابوبکر صديق رضی الله عنه ته ئے د امامت امر وکړو چه خلقو ته مونځ کوه، د هجرت يولسم (١١) کال د ربيع الاول په دولسمه (١٢) نيټه د ګل په ورځ د رسول الله ﷺ روح مبارک د دنيا نه سفر وکړو، پدے وخت کښې د رسول اللهﷺ عمر مبارک درے شپيته (٦٣)کاله وو، صحابه کرام رضوان الله عليهم

اجمعين چه خبر شو، ډير د غم او پريشانئ حالت وو، څوک دے خبرے منلو ته تيار نه وو، بالآخر ابو بکر صديق رضی الله عنه خطبه وکړه، مسلمانانو ته ئے د تسلئ خبرے وکړے، چه رسول الله ﷺ يو بشر وو، او هر بشر باندے به مرګ راځی، ددے نه پس صحابه کرام مطمئن شو، او رسول الله ﷺ له ئے غسل ورکړو، او د عائشے رضی الله عنها په کوټه کښې ئے دفن کړو،رسول الله ﷺ د نبوت نه مخکښې څلويښت کاله (٤٠) مکه مکرمه کښې اُوسيدلو او ديارلس (١٣) کاله د نبوت نه پس مکه مکرمه کښې وو، او مدينه منوره کښې رسول الله ﷺ لس (١٠) کاله اوسيدلے دے، د رسول الله ﷺ د وفات نه پس په اتفاق سره د مسلمانانو اول خليفه ابوبکر صديق رضی الله عنه مقرر شو.

د رسول الله ﷺ حليه مبارکه:

د نبی کريم ﷺ قد درميانه وو نه ډير لوئی او نه ډيرټيټ وو، ټول اندامونه ډير مناسب، فراخه سينے والا وو، خائسته مخ، سپين رنګ والا چه ګلابی کرښے پکښې ځليدلے، غونډ مخ، تورے سترګے، باريکه پوزه، خائسته خوله، ګڼړه ګيره، خائسته خوشبودار جسم، نرم نرم اندامونه، انس رضی الله

عنه فرمائي چه ما مشك او عنبر او بله خوشبوئی د نبی کریمﷺ د خوشبوئی نه خائسته نده موندلے، د نبی اکرم ﷺ لاس مبارک ډیر نرم وو، تر او تازه خندیدونکے مخ، خائسته آواز، مختصرے خبرے، د رسول اللهﷺ په باره کښې انس رضی الله عنه فرمائی چه نبی کریم ﷺد هر چا نه خائسته، د هر چا نه زیات سخاوت والا، او د هر چا نه زیات بهادر وو.

د رسول اللهﷺ اخلاق مبارک

رسول الله ﷺ یو بهادرا او با همته انسان وو. علی فرمائ. چه کله جنګ به ګرم شو او خلق به یوبل کښې ګډوډ شو مونږه به رسول الله ﷺ ته رامنډه کوله .رسول الله ﷺد ټولو نه زیات سخاوت کونکی وو ،داسی چرته ندی شوی چه د رسول اللهﷺ چا څه غوښتلی وی او هغه ورته انکار کړی وی ، رسول الله ﷺ ډیر د صبرناک او با وقاره مزاج والا انسان وو ، د خپل ځان دپاره چری انتقام ندی اغستلی .او نه د خپل ذات دپاره په چا باندی غصه کړی ده . او که د الله تعالی مقرر شوی حدود به مات شول د الله تعالی د خطر ه دهغی انتقام به اغستلو ، دحق په معامله کښې به خپلوان

غريبانان او مالداره ټول د رسول الله ﷺ په نظر کښې ټول برابر وو،او دا تعليم امت ته ورکړی دی چه اوچتوالی د يو په بل نشته دی مګر په تقوی باندی. ټول خلق د حقوقو په لحاظ سره برابر دی،د مخکينو امتونو د هلاکت سبب هم دا وو چه يو مالداره سړی غلاء وکړه هغه به معاف ئی کړو او غريب سړی باندی به قانون جاری کوو رسول الله ﷺ فرمائل:په الله تعالی قسم .که فاطمة بنت محمد هم غلاء کړی وی ما به دهغی لاس هم پريکووو (صحيح البخاری۳٤۷٥:ومسلم ١٦٨٨رسول الله ﷺپه خوراک کښې چرته هم عيب نه راوباسلو .که خوښ به شو نو خوراک به تری وکړو او يا به پرېښودلو ،کله به يو مياشت دوه مياشتې تيری شوی او د رسول الله ﷺپه کور کښې به اور قدرته بل نشو. درسول اللهﷺ خاندان والو به په اوبه او کهجورو باندی وخت تيرولو ،رسول اللهﷺبه د لوږی د لاس خيټې پوری يو يا دوه کاڼړی تړل، د کور په کارونو کښې به د کوروالو سره مدد کولو د بيمارانو بيمار پورسے له به ورتللو ،عاجزی او تواضع په نبیﷺکښې ډيره زياته وه. غريب سړی او مالدار عام انسان او صاحب حيثيت چابه چه

راوبللو راتللو به ،د غریب نه د هغه د غربت د وجی نه نفرت نکوو او د بادشاه نه د هغه د بادشاهت د وجی نه یره نکوله، آس ،اوبن،خر، خچر .هر قسم سورلی باندی سورلی کوله .

وبالله تعالى التوفيق

فهرست د نبي کريم ﷺ د ژوند مختصر حالات

د عربو د جاهليت دور	3
د دوه ذ بيحينو ځوی	4
د هتيانو واقعه	6
د رسول الله ﷺ پالنه او رضاعت	8
د شق الصدر واقعه	10
د مور او د نيکه وفات	11
تجارت او واده	12
نبوت	15
ښکاره تبليغ	17
هبشوته هجرت	20
عجبه واقعه	22
د هر قسم تعلق پريکول	22
د غم کال	24
د طائف سفر	25

د سپوږمی دوه ټکړی کیدل	26
واقعه د معراج	27
د اسلام د دعوت نوی محاذ	31
د مدینی هجرت	35
جنک بدر	36
جنګ احد	38
جنګ خندق	39
فتح مکه	40
وفود راتلل او بادشاهانوته خطونه	41
دنبي کريمﷺ وفات	42
د رسول الله ﷺ حليیه مبارکه	43
د رسول الله ﷺ اخلاق مبارک	44